

Szép Ferenc r. főhadnagy: A Határőrség, mint nyomozó hatóság bűnügyi szemszögből

A jelen publikációmban a volt Bűnügyi- Felderítő Szolgálatot, mint az egykori Határőrség nyomozó szervének jelentőségét és a felaprózódásának következményeit kívánom megismertetni az olvasóval. Ezt követően egy interjún keresztül kerül górcső alá a Magyarország schengeni külső határszakaszain tevékenykedő Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztálya valamint a Határrendészeti- és Bűnügyi Szolgálati Ágak közötti együttműködés.

Az államhatáron átható vagy ahhoz közvetlenül kapcsolódó szervezett bűnözés az egyik legdinamikusabban növekvő bűnözési kategóriává vált manapság, amely az Európai Unió tagállamainak komoly veszélyeket okoz. A rendellenesség alapköve az egyre nagyobb nyugtalanságot előidéző illegális migráció és az esetleg ahhoz kapcsolódó embercsempészás, a közokirat-hamisítás, a kábítószer csempészás, továbbá egyéb jogellenes cselekmények.

A 2008. január 01. napján megszűnt Határőrség számolt azzal, hogy Magyarországon az Európai Unióhoz való csatlakozását követően több száz kilométeres határszakaszon kell majd őrizni az Unió külső határait a schengeni vívmányokban elfogadott követelményeknek megfelelően. Ez a feladat határozta meg a határőrizetet, a határforgalom ellenőrzését és a testület átalakításának következményeit. A leendő külső határokon megmaradtak, megerősödtek a határ őrzését végrehajtó elemek, a határrendészeti kirendeltségeken jelentős létszámemelések történtek. Az idegenrendészeti törvény⁵¹ 2004. május 1-jei hatályba lépése mellett ugyanakkor *„kiemelkedően fontos állomásnak tekinthetjük a volt Határőrség életviszonyai szabályozását illetően a határőrizeti törvény⁵² hatálybalépését. Jelentősége egyfelől abban állt, hogy átfogóan szabályozta a határőrizetet, mint tevékenységet és a Határőrség, mint szervezet életviszonyait, másrészt pedig új elemként jelent meg a Határőrség nyomozóhatósági jogkörrel történő felruházása.”*⁵³ *„Az 1999. évi szervezett*

⁵¹ 1993. évi LXXXVI. törvény a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról

⁵² 1997. évi XXXII. törvény a határőrizetről és a Határőrségről

⁵³ Tóthné Demus Mária: A határőrség lehetséges bűnmegelőzési feladatai a leendő belső határok térségében. Pécs Határőr Tudományos Közlemények II. Tanulmányok „a Határőrség szerepe a bűnmegelőzésben” című tudományos konferenciáról. Pécs. 2003. 206 oldal.

*bűnözés elleni LXXV. törvény felhatalmazta a bűnügyi szerveinket a bírói engedélyhez kötött titkosszolgálati eszközök alkalmazására a bünszervezetek elleni hatékony fellépés ellenében.*⁵⁴

1.1. Az egykori Bűnügyi- Felderítő Szolgálat, mint „önálló területi elhelyezésű nyomozó szerv”⁵⁵ szervezeti felépítése, illetékessége és hatásköre

A Határőrség az integráció előtt a tevékenységeit az 1997. november 1. napjára realizálódott nyomozóhatósági struktúrában hajtotta végre. A bűnügyi tevékenységet országosan a Határőrség Országos Parancsnokságán működő Bűnügyi- Felderítő Főosztály szak irányította. A megalakuláskor tíz Határőr Igazgatóságon Bűnügyi- Felderítő Osztály alakult, melyek osztály jogállású, belső szervezeti tagozódású, önálló szakmai egységet képeztek. A Bűnügyi- Felderítő Osztályok alárendeltségében az igazgatóság területét átfogó, meghatározott illetékességi területtel rendelkező Bűnügyi- Felderítő Szolgálatok működtek. A Bűnügyi- Felderítő Osztályok illetékessége az igazgatóság teljes működési területére kiterjedt. Az akkori szervezeti egységben 26 Bűnügyi- Felderítő Szolgálat és 3 alosztály (Budapesti Határőri Igazgatóság) végezte a bűnügyi munka megvalósítását, Magyarország egészére kiterjedő hatáskörrel.

1.2. A Határőrség fellépése a határokat érintő delictumokkal szemben a schengeni csatlakozást megelőzően

A schengeni követelményeknek eleget téve, a teljes körű jogharmonizáció megteremtése érdekében a volt Határőrség életében a határőrizetről és a Határőrségről szóló 1997. évi XXXII. törvény, valamint a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény 2006. július 1-én hatályba lépett módosítása alapján nagyban meghatározó volt, tekintettel arra, hogy a nyomozó hatósági jogkör újabb az államhatárral kapcsolatos bűncselekményekre⁵⁶ kiterjedően

⁵⁴ Halmi Béla, Letenye Város Polgármestere: „A Rendőrség és a Határőrség integrációjának hatása az önkormányzatok és a határterületi lakosság körében.” Határrendészeti tanulmányok 2009/3. különszám. Bp. 2009. 9. oldal.

⁵⁵ Magyar Rendészettudományi Társaság: Rendészettudományi szöszedet. Bp. 2008. 96. oldal.

⁵⁶ A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény módosításáról szóló 2006. évi LI. törvény 17.§ (2) bekezdés alapján a Határőrség hatáskörébe utalt bűncselekmények köre kiegészült a visszaélés okirattal (Btk. 277. §), a fegyvercsempészet (Btk. 263/B. §), a bünszervezetben való részvétel (Btk. 263/C. §), a személyi szabadság megsértése (Btk. 175. §), és végül, de nem utolsósorban az emberkereskedelem (Btk. 175/B. §) bűncselekményekkel.

bővült, az egykori kettős jogállás⁵⁷ állami szervet érintően. Az eddigiekhez képest fokozottabban fel tudtak lépni az illegális migrációhoz kapcsolódó jogsértések ellen, amely eredményesebbé tette a határellenőrzést.

A Bűnügyi- Felderítő Szolgálat *„a Határőrség olyan, általában önálló területi elhelyezésű nyomozó szerve volt (2008.01.01. előtt), mely ezen országos jogkörrel rendelkező rendvédelmi szerv hatáskörébe utalt bűncselekmények nyomozását végezte nyílt és titkos eszközökkel, valamint a Határőrség részére, a rendészeti munka hatékony végrehajtása érdekében információkat gyűjtött, és figyelemmel kísérte a határterület bűnügyi operatív helyzetét”*.⁵⁸

A volt Határőrség 2005. január 1-től mind rendvédelmi szerv a rendészeti feladatkörében végezhető feladatainak körét a határőrizetről és a Határőrsegről szóló 1997. évi XXXII. törvény 22.§-a határozta meg, amelynek (2) bekezdése szerint *„a Határőrség ellátja a törvényben hatáskörébe utalt bűnüldözési feladatokat, elvégzi az e törvényben hatáskörébe utalt nyomozási cselekményeket, nyomozó hatóságként jár el a külön törvényben hatáskörébe utalt büntetőügyekben.”*⁵⁹

Az akkori hatályos jogi szabályozás szerint az illegális migrációhoz kapcsolódó jogsértések formái:

A Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvényben (a továbbiakban: Btk.) meghatározott hatáskörbe utalt bűncselekmények:

- beutazási és tartózkodási tilalom megsértése (Btk. 214. §),⁶⁰
- jogellenes tartózkodás elősegítése (Btk. 214/A. §),
- embercsempészség (Btk. 218. §),
- határjelrongálás (Btk. 220. §),⁶¹
- az úti okmány, továbbá az országba beutazásra, az országon átutazásra, vagy az országból kiutazásra jogosító más okirat tekintetében elkövetett közokirat-hamisítás (Btk. 274. §).

⁵⁷ Egykori kettős jogállású szerv: Európában egyedülálló, szovjet mintájú Határőrség kettős jogállású szerv volt, egyszerre látott el rendészeti-adminisztratív és katonai jellegű határvédelmet.

⁵⁸ Magyar Rendészettudományi Társaság: Rendészettudományi szöszedet. Bp. 2008. 96. oldal.

⁵⁹ Határőrsegről szóló 1997. évi XXXII. törvény.

⁶⁰ Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény. Hatályon kívül helyezte: 2012. évi CCXXIII. törvény 36. § (9). Hatálytalan: 2013. II. 1-től.

⁶¹ Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény. Hatályon kívül helyezte: 2012. évi CCXXIII. törvény 36. § (9). Hatálytalan: 2013. II. 1-től.

A Határőrség feladatai ellátása során fontos szerepet töltött be a nemzetközi bűnözés elleni küzdelemben. Az embercsempész bandák, az útlevél-hamisítások, a fegyver és egyéb veszélyes anyagokat, kábítószer, eltulajdonított gépkocsikat csempészők elleni felderítő, bűnüldöző munkát a Bűnügyi és Felderítő Főosztály szak irányította. Az államhatárhoz kapcsolódó bűncselekmények megelőzése, megszakítása során szoros kapcsolatot tartottak a szomszédos hatóságok szerveivel, és a jogszabályban szükséges más állami, állampolgári, rendészeti, társadalmi, gazdasági szervezetekkel.

A fenti jogsértések tekintetében a feljelentést vagy a bejelentést (magánszemélytől, más hatóság bűnügyi szerveitől, egyéb szervtől) követően a nyomozást a Határőrség végezte, ha a bűncselekmény a határrendészettel kapcsolatos tevékenysége során lett észlelve, valamint a határrendészettel kapcsolatos tevékenységéhez vonatkozó bűncselekmények miatti feljelentést a Határőrségnél tették meg.

A szervezeti egységet a gyors reagáló képessége mellett, a titkos információgyűjtés erőinek, eszközeinek és módszereinek sokrétű, széleskörű alkalmazása is jellemezte. A szervezett bűnözéssel szemben a felderítő munkát, illetve a nyílt eljárásokat egy helyen végezték a szolgálatok, ami produktív ellenszérumnak bizonyult. Országos szinten a volt Határőr Igazgatóságok illetékességi területüket érintő keletkezett bűnügyek feldolgozására 2001. évtől létrehozták a Határőrség Országos Parancsnokságon a Központi Nyomozó Osztályt országos hatáskörrel, ami elismert fejlődés volt a nemzetközi bűnügyi összefogás kereteit is igénylő összetett bűnüldözési munkák végrehajtása terén.

A volt Határőrség nyomozó szervei példaértékű erőket mozgósítottak annak érdekében, hogy a hatáskörébe tartozó bűncselekményeket felfedjék, a bűncselekményt elkövetőket elfogják és az igazságszolgáltatás kezére adják. Az új szervezeti egységnek, valamint a törvényi felhatalmazás a titkosszolgálati eszközök applikálásának köszönhetően jelentős számban emelkedett a jogsértők elfogása, amely nagymértékben hozzájárult az elkövetői kör szervezett bűnözői hátterének átláthatóságához, megismeréséhez. Az integrációt megelőzően mondhatni azt, hogy országos lefedettség szintjén a Határőrség *„tisztában volt az embercsempész szervezetek létevel, ténykedésével.”*⁶² Ez azt eredményezte, hogy bűnüldözésben és a bűnmegelőzésben kimagasló teljesítményt ért el a többi európai uniós tagállamokhoz viszonyítva is.

⁶² Dr. Gubicza József, Laufer Balázs: Magyarország schengeni csatlakozása és a migrációs törvények 2010. évi módosítása közötti időszak tapasztalatai. Ajánlások a biztonsági struktúra korrekciójához. Határrendészeti Tanulmányok 2012/1. különszám. Bp. 2012. 10. oldal.

1.3. A Bűnügyi- Felderítő Szolgálat az integrációt követően

A Határőrség megszűnésével és a rendőrséggel történő integrálódással egy példaértékű Bűnügyi- Felderítő Szolgálat került teljes egészében leépítésre. Az eddigiekben országos, osztatlan szervezetben mindösszesen 444 fő foglalkozott bűnügyi- és felderítő munkával. Ezek a személyek többéves bűnügyi irányú elméleti és nyomozói gyakorlati ismeretekkel rendelkező, speciálisan felkészített személyek voltak, akiknek egy része nyugállományba ment, a másik része a „helyi, területi szinten a Határőr Igazgatóságok el nem távozó személyei alapvetően a bűnügyi területen lettek továbbfoglalkoztatva. Azonban csak kis részük maradt felderítő területen, és valószínűleg az ő figyelmüket is inkább a gyakrabban előforduló bűncselekményekre irányították”.⁶³

A megszűnés hozadékául a következő években, az illegális migráció 2008. január 01-től, növekedő tendenciát mutatott, az embercsempész szervezetek aktivitása jelentős mértékben megnövekedett. Megszűntek létezni azok a releváns kapcsolatok (operatív erők bevetetősége, kiállítása), amelyek révén mindezt „mederben” lehetett volna tartani, nem volt lehetséges a bűnszervezetek ellenfigyelése.

Jelen állás szerint Magyarországon nagyságrendileg államhatárhoz kapcsolódó bűncselekmények tekintetében mindösszesen kb. 72 rendőr lát el szolgálatot (valamilyen osztály, csoport, alosztály színeiben), ebbe beletartoznak a Nemzeti Nyomozó Iroda Nemzetközi Bűnözés Elleni Főosztály Illegális Migráció Elleni Osztályán dolgozó személyek is.

A fentiek tükrében azt lehet mondani, hogy az önálló Határőrség ugyan 2007. december 31-én befejezte tevékenységét, de a határrendészet a változásokhoz alkalmazandó formában továbbra is él és működik. Az integráció egy tudatos, megtervezett lépés volt és „nem egyik napról a másikra következett be, hanem egy folyamat „terméke””⁶⁴, hiszen a későbbiekben Románia és Horvátország schengeni csatlakozásával a külső határok hossza az államhatáron belül nem éri el a 20%-ot.

Azt mondhatjuk, hogy 1989-től napjainkig a volt Határőrségnél, illetve a jelenlegi „új rendőrségnél” korszakos változás történt. Alapvetően megváltozott a határőrizet célja, módszerei és gyökeresen átalakult az egész szervezet. Ma már nem az a rendőrök feladata,

⁶³ Lipics László: A határrendészeti és a bűnügyi szolgálati ág együttműködésének megvalósulása az integrált határbiztonsági rendszerben, a belső határokon. 1 old. <http://rendeszet.hu/hatarrendeszetitagozat/lipcs2.pdf>

⁶⁴ Németh József r. alezredez: A Rendőrség feladatai az illegális migráció és a nemzetközi terrorizmus elleni fellépést terén, különös tekintettel a Balkán biztonsági helyzetére. (PhD értekezés) Bp. 2010. 63. oldal.

hogy bezárják Magyarország állampolgárait a határok közé, hanem az hogy a polgárok nyugalma, az ország és egyre inkább Európa biztonsága érdekében akadályozzák meg a nemkívánatos személyek bejutását az országba és szüntelenül harcoljanak az embercsempészet és a nemzetközi bűnözés más formái ellen.

1.3.1. A Migrációs Ügyek Osztálya, mint a Bűnügyi- Felderítő Szolgálat „utódszerve”

A Határőrség és rendőrség egyesítési folyamata során a megszűnt *„bűnügyi és felderítő szolgálat állománya szakirányú szakmai szervezet felállításának hiánya miatt különböző státuszokon teljesítette feladatait.”*⁶⁵ Az integrációt követően 2009-ben, a Csongrád MRFK, a **Bács-Kiskun MRFK**, a Szabolcs-Szatmár-Bereg MRFK szervezetében, a Bűnügyi Igazgatóság közvetlen alárendeltségében megalakult a Migrációs Ügyek Osztálya. Az osztályjogállással bíró nyomozati szerv a bűnügyi igazgató irányítása alatt végzi továbbra is az „elődszervhez” hasonlóan az illetékességi területéhez tartozó határ menti nyomozati tevékenységet.

A fentiekén túlmenően az illegális migrációval kapcsolatos bűncselekmények nyomozását még a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Nemzetközi Bűnözés Elleni Főosztály Illegális Migráció Elleni Osztálya, a Hajdú-Bihar MRFK és a Békés MRFK Bűnügyi Igazgatóság Felderítő Osztályának alárendeltségében létrejött Migrációs Ügyek Alosztálya, valamint a Győr-Moson-Sopron MRFK Határrendészeti Szolgálatán belül működő Migrációs Ügyek Csoportja végzi.

2.1. A Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztálya az együttműködések vizsgálata terén

A kutatásom során felkerestem a CSMRFK Migrációs Ügyek Osztályának nagy szakértelemmel bíró vezetőjét, ahol egy interjú során az általam előzetesen összeállított, célirányos, szakmai kérdésekre kerestem a választ:

⁶⁵ Éberhardt Gábor: „A Rendőrség és a Határőrség integrációjának hatása a Szegedi Határrendészeti Kirendeltségre.” Határrendészeti tanulmányok: 2009/3. különszám. Bp. 2009. 51. oldal.

2.1.1. Kérem, nyilatkozzon CSMRFK Migrációs Ügyek Osztályának létrejöttének körülményeiről, hogyan működik napjainkban, milyen illetékességi feladatokat lát el?

A Határőrség és rendőrség integrációja során nem volt központi elképzelés arra vonatkozóan, hogy a korábbi határőr Bűnügyi- Felderítő Szolgálatok állományát egységes szervezeti rendszerben vegye át a rendőrség. A feladatot a megyei főkapitányságokra bízta. Megyénkben korábban két határőr Bűnügyi- Felderítő Szolgálat – a nagylaki és a szegedi – látta el feladatát. A megyei főkapitányság tervei szerint a román határszakaszon a Makó Rendőrkapitányságba integrált nagylaki Bűnügyi- Felderítő Szolgálat hat hivatásos állományú, valamint egy közalkalmazotti jogviszonyban lévő munkatársa folytatta volna az illegális migráció felderítését, míg a szerb szakaszon a megyei főkapitányság Felderítő Osztályába szervezett kilenc hivatásos határőr tette ugyanezt.

A Makó Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztályának létszáma azonban nem került megnövelésre, az oda átvett határőr felderítők a rendszeresített státuszokra kerültek. Ennek eredményeként ezen személyek a kapitányság bűnügyi feladatát látták el, s csak kis mértékben tudtak korábbi területükkel foglalkozni. Ez az évek során a román szakaszon való felderítésben hatékonyság csökkenéshez vezetett.

A főkapitányság Felderítő Osztályára került határőr felderítők – kvázi csoportként – azonban továbbvitték a szakterület feladatait. A tapasztalt, hely és személyismerettel rendelkező állomány biztosította, hogy a szerb szakaszon az illegális migráció elleni tevékenység folyamatos legyen. Az osztály egyéb állományával kiegészülve, illetve a más jellegű ügyekben történő részvétel során további szakmai fejlődés következett be.

A főkapitányság vezetése ugyanakkor észlelte, hogy a szerb határszakaszon bekövetkezett illegális migrációs nyomás kezeléséhez a határrendészeti szerveknek több konkrét, napi szinten felhasználható információra van szüksége. A felismerés következtében döntés született arról, hogy az országban harmadikként – Bács-Kiskun és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyék után – Csongrád megyében is létre kell hozni a Migrációs Ügyek Osztályát, mely „vegytisztán” a balkáni útvonal szerb ágán realizálódó illegális migráció elleni rendvédelmi tevékenységet hivatott szolgálni. Ezzel megmaradt a megyénkre jellemző „dualista” rendszer, vagyis hogy a román határszakaszon továbbra is a Makó Rendőrkapitányság volt illetékes mind a nyílt nyomozások, mind a titkos információgyűjtések végrehajtására, a szerb szakaszon viszont a Migrációs Ügyek Osztálya. Az osztály hat tiszti, két zászlósi és egy közalkalmazotti státusszal állt fel, 2009. március 15-én. Az adott év nyarán

végrehajtott állománytábla rendezés és állománymozgás eredményeként a létszám hat tisztre és egy közalkalmazottra csökkent, mely 2013. február 01-ig meg is maradt.

Az osztály hatáskörébe – megalakulásakor – a Szegedi Rendőrkapitányság illetékességi területén elkövetett, a Btk. 214. §-ba ütköző beutazási és tartózkodási tilalom megsértése és a Btk. 218. §-ba ütköző embercsempészség büntett nyomozása, az ezekhez kapcsolódó titkos információ gyűjtés illetve a szerb határszakaszon olyan információk felderítése tartozott, melyeket a határrendészeti erők – kiemelten a Szeged Határrendészeti Kirendeltség – napi feladataik során az illegális migráció elleni tevékenységükben fel tudtak használni.

2012. év szeptember 01-től az osztály hatáskörében változás történt. Ezen időponttól már a Szeged Rendőrkapitányság nyomozott a beutazási és tartózkodási tilalom megsértése miatt indult eljárásokban, s az osztály hatásköre a teljes megyére kiterjedően az embercsempészség korlátozódott, biztosítva, hogy a folyamatosan növekvő, szervezett jellegű tevékenység ellen egységes rendszerben és metodikával, hatékonyan lépünk fel.

2.1.2. A térségben milyen a migrációs helyzet, kiemelt tekintettel az illegális migráció alakulása?

Az elmúlt években egyenletesen növekedett az illegális migráció a szerb határszakaszon, s kisebb mértékben a románon. Csongrád megyei oldalról azt lehet mondani, hogy a két viszonylatban bekövetkezett, illegális migrációhoz kapcsolódó események 90-10 %-os arányban oszlottak meg a szerb és a román határszakasz között. Ezért a döntő figyelem is a szerb szakaszra irányult. A Szeged Határrendészeti Kirendeltség területén – ez a kirendeltség a schengeni szárazföldi határok „legforgalmasabb” része – 2013. január 01-ig döntően afgán, pakisztáni, koszovói állampolgárok kísérelték meg az illegális határátlépést. Szabadka regionális csempész központként működött, ahová a görögországi menekülttáborokból érkeztek a külföldiek. Az afgán, a pakisztáni és a koszovói állampolgárok csempésztését saját nációjukhoz tartozó személyek szervezték, a szerb és magyar elkövetők csak részfeladatokat, döntően a szerb-magyar határon átjuttatást végezték. Szabadkán az erdőben, a szeméttellemnél alakult ki egy illegális tábor, ahol az indulásig meghúzták magukat a szállításra váró külföldiek, de tele voltak a panziók és a szobák, házak, tanyák is. Fél Szabadka ezekből élt. Az elfogottaknak csak kisebb része kért menekült státuszt, mivel őrizetbe kerültek, ott kellett kivárni az eljárás menetét, s ez számukra nem volt megfelelő.

2013. január 01-től jogszabály módosítás következtében drasztikusan megváltozott a helyzet. A menekült státuszért folyamodókat a Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal intézményeiben helyezték el, melyek nyitottak voltak. Innen könnyen megindulhattak Ausztria és a végső európai céljuk felé. 2013. első négy hónapjában az elfogott külföldiek száma havonta megduplázódott, s már meghaladta a 2012. évi összes elfogást.

A menekült kérelmet benyújtók viszont a „táborokból” nagy számban tűntek el, ami azt bizonyította, hogy a menekültügyi eljárással visszaélve akarták kikerülni az idegenrendészeti szabályokat.

A könnyítés azt eredményezte, hogy Görögországból olyan nációk is megjelentek, amelyek korábban inkább a vízi utat választották. A legezotikusabb afrikai országokból jöttek, s folyamatosan hírt adva a Görögországban maradóknak, további illegális határátlépő tömeget generálhattak.

2.1.3. Milyen szükséges nyomozati ellenlépéseket tesznek a szervezett bűnözés felderítésének, visszaszorításának érdekében?

Az embercsempészség a világon a harmadik legjobban fizető illegális tevékenység. Van rá kereslet, s ezért lesz is rá kínálat. A cselekmény elkövetőinek nincs erkölcsi fenntartása tetteikkel kapcsolatban, mert egy segítői tevékenységet végeznek, melynek nincs megfogható sértettje sem. Ez azért fontos, mert például itt a szerb-magyar határ mellett sokan a szegénység, rossz életkörülmények hatására könnyen vállalják, hogy „átsétáltassanak”, „pihentessenek” vagy szállítsanak embereket.

Az embercsempészség a térségben nem klasszikus, hierarchikus szervezetekben jelenik meg, hanem úgynevezett sejt, vagy lánc típusú bűnszervezetként. Ez azt jelenti, hogy a különböző feladatokat kisebb csoportok hajtják végre, melyek bármely megbízónak dolgoznak, és bármely csoporttal együttműködnek. A szervezők Afganisztánban, Iránban, Görögországban és Koszovóban vannak, a migránsok náluk „jelentkeznek” és fizetnek, illetve megbeszélik a fizetés módját. Ezt követően a szervezők a helyi csoportok szervező-vezetőivel egyeztetik a tevékenységet, s a helyiek döntenek arról, hogy kiket vonnak be a konkrét csempészségbe. Én ezt sokszor projektrendszerű csempészségnek hívom, mivel minden egyes csoport átcsempészsége egy-egy projekt, melyre egy alkalmi szervezet áll össze. Természetesen, a kipróbált embereket sokat foglalkoztatják, de bizonyított, hogy egy sétáltató több megbízónak is dolgozik, illetve sokszor a helyi szervezők kisegítik egymást. Volt olyan ügyünk, ahol az egyik szerb szervezőnek gondjai támadtak a szállítással kapcsolatban, s egy

másik, konkurens szervezőhöz fordult, aki a saját embereit „kölcsonadta” az adott feladat végrehajtására. Jellemző, hogy magyar személyek csak a feladatok végrehajtásában vesznek részt, a határon átvezetés is döntően szerb illetve, sokszor már afgán vagy koszovói személyek által történik.

Ebben a rendszerben nagyon nehéz a felderítés. Elfogás esetén a külföldiek csak annyit mondanak el, ami ahhoz kell, hogy ügyüket egyszeri esetként kezelve, bíróság elé állítással le lehessen rendezni.

Eredményt csak a titkos információ gyűjtés felhasználásával lehet elérni. Azt is látni kell azonban, hogy mivel a szervezés nem az ország területén realizálódik, így rendkívül korlátozottak a lehetőségek.

A felderítés ezért a humán hírszerzéssel kombinált technikai adatgyűjtéssel lehet eredményes. A külföldön folytatott cselekmények humán hírszerzési módozatokkal való felderítése rendkívül bonyolult, mind jogilag, mind végrehajtásilag, erről a téma jellege miatt is nehéz beszélni. A magyar szabályozás sem segíti elő ezt a módszert, mert a joggyakorlatban nagyon vékony a határ a felderítő jellegű információgyűjtés és a provokáció, a felbujtás között.

A technikai hírszerzési lehetőségek az elmúlt években jelentősen korlátozódtak, főleg kapacitási szempontból. Komoly problémát okoz, hogy idegen nyelvű közegben kell végrehajtani a feladatot, ami olyan tolmácsok meglétét és alkalmazását feltételezi, akik korlátozottan állnak rendelkezésre.

A hatékony bűnügyi fellépés alapja az együttműködés. Együttműködés a bűnügyi, határrendészeti szervekkel, mind magyar, mind nemzetközi viszonylatban. Ennek megfelelően kapcsolatot tartunk mi is osztrák, szlovák, szerb rendőri szervekkel, s természetesen az egyablakos nemzetközi információ csere jogi lehetőségein belül, de „faltól-falig” próbálunk játszani ezen a területen.

2.1.4. A schengeni külső határon működő Szegedi Határrendészeti Kirendeltséggel és más bűnügyi, nemzetközi társszervekkel, hogyan működnek együtt az illegális migráció elleni küzdelemben?

2012. évben a rendőrség legfelsőbb vezetése is stratégiai irányként határozta meg, hogy az egyre növekvő illegális migráció ellen a határrendészet megfelelő információkkal megerősítve tudja felvenni a harcot.

Ezt a különböző, ezen a területen dolgozó bűnügyi szervek információ cseréjével és a határrendészeti és bűnügyi szervek szoros együttműködésével rendelte el megvalósítani.

Látni kell, hogy jelenleg nincs egységes szervezeti rendszer ezen a területen. Az illegális migrációval kapcsolatban országosan három megyében van Migrációs Ügyek Osztálya, kettő helyen alosztály, egy területi szervnél a Határrendészeti Szolgálaton belül működő csoport. Ilyen jellegű információkat gyűjt és nyomozásokat is folytat a Készenléti Rendőrség Nemzeti Nyomozó Iroda Illegális Migráció Elleni Osztálya, illetve ezek területi osztályai is. Több megyében a Bűnügyi Igazgatóságokon vagy a Felderítő Osztályokon belül jelöltek ki referenseket, kapcsolattartókat, felelősöket. 2012. október hónapban Szegeden volt egy megbeszélés, melyen a schengeni külső határokon feladatukat végző bűnügyi-operatív szervek vezetői találkoztak. Itt megállapodás született arról, hogy a résztvevők kölcsönösen tájékoztatják egymást az addig kialakult helyzetről, az általuk ismert adatokról, folyamatosan tájékoztatják egymást a megszerzett információkról illetve, szükség esetén segítséget nyújtanak nyomozásokhoz, realizálásukhoz. A folyamat elindult, de mivel nincs egy központi szerv, mely az információ áramlását összefogná, a tevékenységet koordinálná, ennek sikere eshetőséges.

A határrendészettel a mi osztályunk együttműködése kiemelkedően jó, megítélésem szerint példaértékű. Ezt a rendszert nem most alakítottuk ki. Jó helyzetben vagyunk, mert a szerb határszakaszon csak egy, míg a románon is csak két kirendeltséggel és annak vezetésével kell csak együtt dolgozni, ami nem aprózza el a rendelkezésre álló erőt és időt.

A kialakított rendszerben működik a feladatok megosztása. A kirendeltségek tudatosan folytatnak információi gyűjtést, mert az alapelv szerint egy parancsnoknak, vezetőnek az elhatározását minden esetben meg kell hoznia a határőrizet végrehajtására, függetlenül attól, hogy mennyi információ áll a rendelkezésére. Az elhatározások meghozatalához meg kell ismerni az általános határőrizeti-operatív helyzetet. A kirendeltségek ennek megfelelően elemző-értékelő tevékenységet folytatnak, illetve a vezetés a rendészeti feladatokat végrehajtó állomány részére hírigényt fogalmaz meg.

A hírigény kiterjed az illegális migránsok összetételére, jogsértő cselekményeik jellemzőire, a területre, a valószínű irányokra és időpontokra. Kiemelkedően jó kapcsolatot alakítottak ki a polgárőrséggel és komoly bűnmegelőző tevékenységet végeznek, mivel tudatosan építik és működtetik a lakossággal való kapcsolattartási formákat, csatornákat.

Ezen tevékenység során folyamatosan jelen van a Migrációs Ügyek Osztálya is. A havi vezetői értekezleteken felderítési szempontból is értékelésre kerül az érintett időszak, kiemelve a módszertani eredményeket, hibákat. Itt kerülnek közvetlenül is meghatározásra,

hogy milyen legális információkkal kapcsolatos hírigénye van a felderítő szervnek. Ez a módszer növeli az alparancsnoki állomány elkötelezettségét, s biztosítja a hatékonyabb feladat végrehajtást. A nyílt információk gyűjtésére ugyanis az egyik legalkalmasabb erő a határrendészeti kirendeltség állománya. Rendőrök, kiképzettek, a területen élnek vagy oda járnak ki szolgálatba. Felkészítettük őket arra, hogy ne csak nézzenek, hanem lássanak is. Egy-egy gyanús helyen történő igazoltatásnál a kötelező kérdéseken kívül mikről érdeklődjenek, mit nézzenek meg, észleljenek, s ezeket hogyan rögzítsék, dokumentálják, milyen rendben juttassák el a Migrációs Ügyek Osztályára. Ez egyébként a parancsnoki úton történik, a járőrök egy-egy észlelésről, igazoltatásról, eseményről vagy személyről jelentést írnak a vezetőnek, melynek egy példányát ők megküldik az osztálynak. A jelentősebbnek tűnő információkról a kirendeltség hivatásos vagy vezetői állománya a nap 24 órájában azonnal tájékoztatja a Migrációs Ügyek Osztályát. Hogy ez hatékony legyen, a CSMRFK Bűnügyi Készenléti Szolgálatába mindig van beosztva az osztályról egy fő, aki így mind a nyílt, mind az operatív jellegű helyzetekre tud reagálni, módszertani vagy konkrét jogi segítséget nyújtani a kirendeltségeknek.

Fontos, hogy a CSMRFK vezetése időben felismerte, hogy a Határrendészeti Kirendeltségek ugyan nem rendelkeznek bűnügyi jogkörökkel, de saját erős információgyűjtésre szükségük van. 2008-ban az országban egyedülálló módon, a főkapitányságon egy hónapos bűnügyi-operatív tanfolyam került megszervezésre, majd éveken keresztül folytatódott ez a képzés. Ezekre a határrendészeti kirendeltségek is küldtek hallgatókat, akik így elsajátították a nyílt információ gyűjtés alapjait, így képessé váltak arra, hogy a kirendeltség ilyen irányú hírigényét szakszerű tevékenységgel kielégítsék.

Az együttműködés azonban nem csak az információk cseréjében, hanem a napi életben is megvalósul. Közös akciók kerülnek végrehajtásra, a határrendészeti szolgálat fokozott ellenőrzéseiben az osztály is részt vesz, de erőik, eszközök átadásával, átcsoportosításával is segítjük egymást. Megyénkben már régóta gyakorlat az, amit jelenleg az országos vezetés elvárásaként határoz meg, hogy az illegális migrációval kapcsolatban keletkezett információkat, helyzeteket a határrendészet kapja meg és „kezelje le”. Elmondható, hogy Csongrád megyében a határrendészeti és a bűnügyi szolgálati ág nem együttműködik, hanem napi szinten együtt végzi a feladatát.

Makó, 2014. február 25.

ÖSSZEGZÉS

A fentiekben olvasható írásomban a „*volt Bűnügyi- Felderítő Szolgálatot, mint az egykori Határőrség nyomozó szervének jelentőségét és felaprózódásának következményeit kívántam megismertetni az olvasóval. Ezt követően egy interjún keresztül került górcső alá a Magyarország schengeni külső határszakaszain tevékenykedő Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztálya, a Határrendészeti és Bűnügyi Szolgálati Ágak között együttműködés.*” A bevezető részben ezekkel a fenti gondolatokkal indítottam a Határőrség, mint nyomozó hatóság bűnügyi szemszögből című munkámat, mely publikáció is egyben.

A műben megismertettem az olvasóval az egykori Bűnügyi- Felderítő Szolgálat, mint „önálló területi elhelyezésű nyomozó szerv” szervezeti felépítését, illetékességét és hatáskörét. Továbbiakban bemutatásra került a Határőrség fellépése a határokat érintő bűncselekményekkel szemben a schengeni csatlakozást megelőzően. Külön fejezetben foglalkoztam a Bűnügyi- Felderítő Szolgálat integrációt követő sorsával, az „utódszerveivel”. Végezetül az írásom utolsó fejezetében a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Migrációs Ügyek Osztálya együttműködése került bemutatásra.

Szerző:

Szép Ferenc r. főhadnagy, a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság Makó Rendőrkapitányság Vizsgálati Osztály vizsgálója.

Felhasznált irodalom:

- Magyar Rendészettudományi Társaság: Rendészettudományi szószedet. Bp. 2008. 96. oldal.
- Dr. Gubicza József, Laufer Balázs: Magyarország schengeni csatlakozása és a migrációs törvények 2010. évi módosítása közötti időszak tapasztalatai. Ajánlások a biztonsági struktúra korrekciójához. Határrendészeti Tanulmányok 2012/1. különszám. Bp. 2012. 10. oldal.
- Határőrsegről szóló 1997. évi XXXII. törvény.
- Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény.

- Halmi Béla, Letenye Város Polgármestere: Határrendészeti tanulmányok: 2009/3. különszám. Bp. 2009. 9. oldal.
- Lipics László: A határrendészeti és a bűnügyi szolgálati ág együttműködésének megvalósulása az integrált határbiztonsági rendszerben, a belső határokon. 1 old. <http://rendesznet.hu/hatarrendeszetitagozat/lipcs2.pdf>
- Németh József r. alezredes: A Rendőrség feladatai az illegális migráció és a nemzetközi terrorizmus elleni fellépést terén, különös tekintettel a Balkán biztonsági helyzetére. (PhD értekezéslet) Bp. 2010. 63. oldal.
- 1993. évi LXXXVI. törvény a külföldiek beutazásáról, magyarországi tartózkodásáról és bevándorlásáról
- 1997. évi XXXII. törvény a határőrizetről és a Határőrségről
- Tóthné Demus Mária: A határőrség lehetséges bűnmegelőzési feladatai a leendő belső határok térségében. Pécs Határőr Tudományos Közlemények II. Tanulmányok „a Határőrség szerepe a bűnmegelőzésben” című tudományos konferenciáról. Pécs. 2003. 206 oldal.
- Halmi Béla, Letenye Város Polgármestere: „A Rendőrség és a Határőrség integrációjának hatása az önkormányzatok és a határterületi lakosság körében.” Határrendészeti tanulmányok 2009/3. különszám. Bp. 2009. 9. oldal.

- Éberhardt Gábor: „A Rendőrség és a Határőrség integrációjának hatása a Szegedi Határrendészeti Kirendeltségre.” Határrendészeti tanulmányok: 2009/3. különszám. Bp. 2009. 51. oldal.

Makó Rendőrkapitányság

6900 Makó, Csanád vezér tér 13. sz.

Tel.sz.: 06 62 511 260, 06 30 413 8103

BM: 33/44-21